

SAYI : 6117
BAŞVURU NO : 2018/11723
KARAR TARİHİ : 11/03/2019

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :
BAŞVURUYA KONU İDARE : Milli Eğitim Bakanlığı
Devlet Personel Başkanlığı
BAŞVURUNUN KONUSU : 28 Şubat döneminde yaşadığı mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 02/10/2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda özetle; 1997 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine başladığını, başörtüsü yasağı nedeniyle bir yıl sınıfta kaldığını, bu nedenle 2002 yılında okulundan mezun olduğunu, okulunun bir yıl uzaması nedeniyle Fen Edebiyat Fakültelerinde yapılan formasyon ders değişikliğinden etkilendiğini, kendisi üçüncü sınıf iken yıl kaybetmeyen arkadaşlarının 4. sınıfta 50 günde formasyon dersini alarak öğretmenlik yapabilecek duruma geldiğini, ancak kendisinin öğretmenlik için gerekli ve yıl kaybettiği için alamadığı formasyon dersini on yıl sonra sürekli eğitim merkezinden para ile ders alarak alabildiğini, bu gecikmelerden dolayı değişen şartlarla birlikte öğretmen olarak atanıp kamu hizmetine dahil olabilme şartlarının yaş ve sınav şartları nedeniyle güçleştiğini belirterek oluşan mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve ... sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve ... sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ... sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. *Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve 79068 sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve 15638 sayılı yazılarında;*

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. *Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve 4023487 sayılı yazısında;*

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. *Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;*

5.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığının düşünüldüğü,

5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve 421 sayılı yazısında;

6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde

kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukukten tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve ... sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdıkları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50

nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. 01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SN. SADETTİN KALKAN’INKAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

15. Başvuranın talebi, idarelerin konuyla ilgili açıklamaları, yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde; başvuru konusuna ilişkin hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran, özetle, 28 Şubat sürecinde yaşananlar nedeniyle bir yıl geç mezun olduğu dolayısıyla kendisi üçüncü sınıf iken yıl kaybetmeyen arkadaşlarının 4. sınıfta 50 günde formasyon dersini alarak öğretmenlik yapabilecek duruma geldiğini, ancak kendisinin öğretmenlik için gerekli formasyon dersini on yıl sonra sürekli eğitim merkezinden para ile alabildiğini, bu gecikmelerden dolayı değişen yaş ve sınav şartları nedeniyle kamuda işe girmesinin güçleştiğini belirterek, kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecellîgâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar

yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış;** çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen **vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.**

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamlarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu

süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenimini başörtüsü nedeniyle yıl kaybetmesinden dolayı geç tamamlayarak bölümünden mezun olabilmesine rağmen, kamu sektöründe öğretmen olarak çalışma imkanını formasyon eksikliği nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda iş bulmak amacıyla başvuruda dahi bulunamadığı, bu sebeple öğretmenlik mesleğini fiilen icra edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuranın mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülülerin kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetten devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Somut olayda başvuranın, 1997 yılında girdiği yükseköğreniminden 2002 yılında mezun olduğu ancak 28 Şubat sürecinin etkisiyle başörtülü olduğu için yıl kaybetmesi nedeniyle formasyon alamayarak kamu hizmetine dahil olamadığı görülmektedir. Başvuranın Anayasal güvence altına alınan eğitim hakkı ile çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak 1997 yılında girdiği öğrenimini bu dönemde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle bir yıl geç bitirmesinden kaynaklanan ve okulunda alamadığı formasyon derslerini on yıl sonra alması nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine "1000 yıl sürecek" olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir. Nitekim somut olayda başvuranın aradan geçen zaman içinde öğretmen olarak atanabilme şartlarının zorlaşması göz önüne alındığında; başvuranın yaşadığı mağduriyet halen katlanarak devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme hakkını imkânsızlaştırmaktadır. Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.*

32. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de *sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince*, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

33. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 13/04/2018 tarihli E:2014/144,K:2018/248 sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

34. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

35. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun unvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için mevzuat çalışması yapılması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

36. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup İstanbul İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkânı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri dışındaki fakültelerinden mezun olanlar için ise, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için

DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA;

6328 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ilgili idare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Tavsiye Kararının **BAŞVURANA, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ile DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** ve bilgi edinilmesi için **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ**

BAŞKANLIĞINA, AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA ve ADALET BAKANLIĞINA tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır
Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.11552

BAŞVURU NO : 2018/1174

KARAR TARİHİ : 28/06/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

[REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Devlet Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat nedeniyle yaşadığı mağduriyetlerinin giderilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 5.2.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; 1997-1998 öğretim yılında Konya Selçuk Üniversitesi Fakültesi [REDACTED] Bölümüne kayıt yaptırmaya hak kazandığını, 28 Şubat sürecinde başörtülü olması nedeniyle okula alınmadığını ve devamsızlık nedeniyle okuldan atıldığını, 1997-1998 öğretim yılında ilköğretim sınıf öğretmenliği sertifika derslerini almaya başladığını, aynı nedenlerle bu programa da devam edemediğini, daha sonra çıkan aftan yararlanarak sınıf öğretmenliği sertifika programını tamamladığını ancak [REDACTED] bölümünü çeşitli sebeplerden dolayı tamamlayamadığını, 2017 yılında Dicle Üniversitesi [REDACTED] mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibarıyla ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARELERİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam

ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülmesi,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı, Açıklamalarına yer verilmiştir.

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine

girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimi tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5 Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştiremeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu

açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. ”, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...” , **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. ”, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar. ”, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü

eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.. ”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”

13. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim

ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”,

düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuranın talebine ilişkin tavsiye karar önerisi, Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden

16. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, 1997-1998 öğretim yılında Konya Selçuk Üniversitesi [REDACTED] Fakültesi [REDACTED] Bölümüne kayıt yaptırmaya hak kazandığını, 28 Şubat sürecinde başörtülü olması nedeniyle okula alınmadığını ve devamsızlık nedeniyle okuldan atıldığını, 1997-1998 öğretim yılında ilköğretim sınıf öğretmenliği sertifika derslerini almaya başladığını, aynı nedenlerle bu programa da devam edemediğini, daha sonra çıkan aftan yararlanarak sınıf öğretmenliği sertifika programını tamamladığını ancak [REDACTED] bölümünü çeşitli sebeplerden dolayı tamamlayamadığını, 2017 yılında Dicle Üniversitesi [REDACTED] mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibarıyla ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır. Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. 27 Nisan 2007 tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü

başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır. (Meclis Araştırma komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür. Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubat'ta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası olarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamasını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen "öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve

güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılması, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimini kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Başvuranların da belirttiği şekilde, Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.

“Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal,

ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemler alınmaktadır. Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.

28. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

29. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin "karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi" ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

30. İlgili idarelerin başvuran ile mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçölölük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

31. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının ilgili fakültelerinden mezun olanların, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, yaş ve taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA;**

Tavsiye Kararının **BAŞVURANA ve DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA ve bilgi edinilmesi için BAŞBAKANLIĞA, ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA, MALİYE BAKANLIĞINA ve ADALET BAKANLIĞINA** tebliğine,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Devlet Personel Başkanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.21146

BAŞVURU NO : 2018/11765

KARAR TARİHİ : 14/12/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Devlet Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat sürecinde yaşadığı mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 3.10.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda, özetle; 1994 yılında kazanmış olduğu Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünü 28 Şubat sürecinde yarım bırakmak zorunda kaldığını, 2005 yılında çıkan af ile geri dönerek bitirdiğini, 28 Şubat sürecinde yaşananlardan dolayı mezun olmadığını, hak kaybına uğradığını, yaşatlarının mezun olduğu dönemdeki iş fırsatlarından, kamuda kolayca görev alma imkânlarından faydalanamadığını bu durumunun kendisini maddi ve manevi yönden zorladığını, kendisi gibi başörtüsü nedeniyle hiç başvuru yapamayan mağdurlarına mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik düzenleme yapılarak oluşan mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. *Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazılarında;*

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. *Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;*

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. *Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;*

5.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle

öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı, düşünülüyor,

5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitime geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştiremeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve 2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez

hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ıncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla

değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. 01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteği öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; mağduriyetlerin giderilmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir. Evrak teyidi

Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran, özetle, 28 Şubat sürecinde başörtülü olarak kamuda çalışma imkânının bulunmaması nedeniyle kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah

seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.**

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen "öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak" veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen "ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak" suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) "Devrin YÖK Başkanı'nın 'hizmete özel' bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır." (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanı'nın Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011

yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenimini tamamlayarak Rus Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olabilmesine rağmen, kamu sektöründe başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmaması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı kurumlarda iş bulmak amacıyla başvuruda dahi bulunamadığı, bu sebeple mesleğini fiilen icra edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülülerin kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Somut olayda başvuranın, 1994 yılında kazanmış olduğu Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünü 28 Şubat sürecinde yarım bırakmak zorunda kaldığı, 2005 yılında çıkan af ile geri dönerek bitirdiği, 28 Şubat sürecinde yaşananlardan dolayı mezun olmadığı ve 28 Şubat sürecinin etkisiyle başörtülü olduğu için kamu hizmetine dahil olamadığı görülmektedir. Başvuranın kamu hizmetine dahil olabileceği bu dönemde kamu hizmetine giriş için sınav şartının bulunmadığı, emsallerinin sadece müracaatları ile hemen çalışmaya başladıkları göz önüne alındığında başvuranın Anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve

sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak öğrenimini 1998 yılında bitirip akabinde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine “1000 yıl sürecek” olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir.* Nitekim somut olayda başvuranın aradan geçen zaman içinde üç çocuk sahibi olduğu ve bakmak zorunda kaldığı kanser hastası bir annesi olduğu göz önüne alındığında; başvuranın yaşadığı mağduriyet halen katlanarak devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme ve ailesine bakabilme ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. *Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.*

32. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de *sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince*, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

33. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 13/04/2018 tarihli [REDACTED] sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

34. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen

başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

35. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına o anki öğrenim durumlarına uygun unvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için bir kanun tasarısı hazırlaması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

36. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre,

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkanı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenlerden Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA;**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINCA** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA**, gereği için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** ve bilgi edinilmesi için **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA** tebliği ile birlikte bir örneğinin **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA** sunulmasına,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.21147

BAŞVURU NO : 2018/11825

KARAR TARİHİ : 14/12/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN : [REDACTED]
Adres : [REDACTED]
BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ : -
BAŞVURUYA KONU İDARE : Milli Eğitim Bakanlığı
BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın 28 Şubat döneminde yaşadığı mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 4.10.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, 28 Şubat döneminde Selçuk Üniversitesi Aile Ekonomisi ve Beslenme Öğretmenliği bölümünde öğrenci olduğunu, kılık ve kıyafetlerinden dolayı okullarına devam edemediğini, 2011 yılında çıkarılan af yasası kapsamında üniversitesine yeniden dönerek mezun olduğunu, ancak yaşının ilerlediğini, ailevi sorumluluklarının arttığını, okula kayıt yaptırdıkları dönemlerdeki Kamu Personeli Seçme Sınavından (KPSS) alınacak düşük puanlarla kamu görevlisi olarak atanmanın mümkün olduğunu fakat mezun oldukları tarih itibarıyla kendileri için yeterli puanları alabilmenin zorlaştığını belirterek ikamet ettiği il ve çevresinde kamuda mesleğini yapabilmesinin sağlanmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir.

Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3.Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazılarında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

4.1.Yükseköğretim kurumlarından ilişiği kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişiği kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişiği kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve E.421 sayılı yazısında;

5.1.28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişiği kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2.Böylece, üniversiteden ilişiği kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine

geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3.Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4.Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5.Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6.Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7.28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

İfade edilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve E.4023487 sayılı yazısında;

7.2.Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

[REDACTED]

7.3.Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

7.4.28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”,

10.2.22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”,

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama,

lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında;

“4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”,

13. 01/09/2016 tarihli ve (mükerrer) 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli

yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”,

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

15. Başvuran kişinin mağduriyetlerinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran, 28 Şubat döneminde Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Halkla İlişkiler bölümünde öğrenci olduğunu, kılık ve kıyafetlerinden dolayı okullarına devam edemediğini, 2011 yılında çıkarılan af yasası kapsamında üniversitesine yeniden dönerek mezun olduğunu, 2015 'de Anadolu Üniversitesi A.Ö.F İlahiyat Önlisans'tan mezun olduğunu ifade ederek Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde atanmayı talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve

kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Komisyonu Raporu, Kasım 2012)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür. Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubat'ta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslektan çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm

üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimine kendi ihmal, kusur veya hatalarından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemedikleri, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştıkları değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci

oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; “insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa’nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de *sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince*, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye

yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

32. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 13/04/2018 tarihli E:2014/144,K:2018/248 sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

33. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

34. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun unvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için bir kanun tasarısı hazırlaması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

35. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin "karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi" **ilkesine uymadığı** tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

36. İlgili idarelerin başvuranın mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

37. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Tavsiye Kararının **BAŞVURANA ve MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA** tebliğine,

Kararın bir örneğinin bilgi edinilmesini teminen TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA sunulmasına,

6328 sayılı Kanunun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.21238

BAŞVURU NO : 2018/13590

KARAR TARİHİ : 17/12/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

:

Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

:

28 şubat sürecinde yaşanan mağduriyetin giderilmesi talebi.

BAŞVURU TARİHİ

:

2.11.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda, 08.09.1997 tarihinde Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne kayıt yaptırdığını, 28 Şubattan sonraki eğitim öğretim dönemi başında okula başörtülü olarak alınmadıklarını, dolayısıyla 2. sınıftan itibaren eğitime devam edemediğini, yıllar sonra okula gittiğinde harç ödemediğinden dolayı 06.03.2002 yılında kaydının silindiğini, 2015 yılında çıkan öğrenci affından yararlanarak tekrar öğrenci olma hakkını elde ettiğini ve yeni mezun olduğunu belirterek normal mezun olacağı zamandaki kamuya giriş şartlarının oluşturularak mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve 4159 sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK

Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. *Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve 79068 sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazılarında;*

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. *Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;*

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. *Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;*

5.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığının düşünüldüğü,

5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların

olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve 421 sayılı yazısında;

6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini

bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve 2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ıncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile

sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. 01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteeki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran özetle, 28 Şubat sürecinde başörtülü olduğundan dolayı okulunu bitiremediğini, afla döndüğünü ve yeni mezun olduğunu belirterek kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en

büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan’da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, “irtica” gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu’nun “uygulanması beklenen” 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya

çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandırıldığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde “irticaya karşı” başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanı'nın ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanı'nın Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın başörtüsünden dolayı öğrenimini yıllar sonra tamamlayarak mezun olabilmesine rağmen sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülülerin kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde

öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Somut olayda başvuranın, 08.09.1997 tarihinde Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne kayıt yaptırdığı, 28 Şubattan sonraki eğitim öğretim dönemi başında okula başörtülü olarak alınmadığından 2. sınıftan itibaren eğitimime devam edemediği yıllar sonra 2015 yılında çıkan öğrenci affından yararlanarak tekrar öğrenci olma hakkını elde ettiği ve yeni mezun olduğu ve kamu hizmetine girmede koşullar değiştiğinden dolayı mağdur olduğu görülmektedir. Başvuranın kamu hizmetine dahil olabileceği bu dönemde kamu hizmetine giriş için sınav şartının bulunmadığı, emsallerinin sadece müracaatları ile hemen çalışmaya başladıkları göz önüne alındığında başvuranın Anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak öğrenimini 1998 yılında bitirip akabinde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda*

tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine “1000 yıl sürecek” olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.

32. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

33. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 13/04/2018 tarihli [REDACTED] sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

34. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (süreli veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının

verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

35. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun ünvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için bir kanun tasarısı hazırlaması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

35. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre,

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkanı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASI,**

Yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri dışındaki fakültelerinden mezun olanlar için ise, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASI;**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI** ve **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA, DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI'NA, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA** ve bilgi edinilmesi için **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI'NA** tebliği ile birlikte bir örneğinin **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA** sunulmasına,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 5593
BAŞVURU NO : 2018/17403
KARAR TARİHİ : 04/03/2019

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :
BAŞVURUYA KONU İDARE : Milli Eğitim Bakanlığı
BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın 28 Şubat sürecinde başörtülü olarak kamuda çalışma imkanının olmaması nedeniyle kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 23/12/2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda, özetle; kendisinin ve arkadaşlarının 28 Şubat sürecini en şiddetli şekilde yaşadıklarını, üniversite eğitimi sırasında birçok ceza aldığını, 4 üncü sınıfın 1 inci döneminde devamsızlıktan bırakıldığını, 2 nci dönemde yarıyıl uzaklaştırma cezası aldığını, eğitimini 2000 yılında bitirebilecekken bu şekilde ancak 7 nci yılın sonunda 2003 yılında bitirebildiğini, ancak başörtüsü yasağı devam ettiği için kamu kurumlarına giremediğini, 2000 yılında mezun olan arkadaşlarının hepsinin ya sınıf öğretmenliğine ya da branşlarına çok düşük puanlarla atandıklarını, kendileri için ise o trenini kaçırdığını, sonrasında babasının ısrarıyla bir kaç defa sınava girdiğini ve 74-80 arası puanlar aldığını, başörtüsü çalışmayı asla düşünmediğinden sınava hazırlanmadan babasının gönlü olsun diye sınavlara girip bu puanları aldığını, halbuki okuduğu iki örgün eğitimde de bölüm birincisi olduğunu, bu kadar diploması olmasına rağmen devlet kurumlarında görev yapamamasının üzüntüsünü daha da ziyadeleştirdiğini, 22 yıldır bu imtihanı yaşadığını, 3 yıldır özel bir okulda öğretmen olarak çalıştığını, yoğun çalışmasına rağmen işinin idarecilerin iki dudağı arasında olduğunu ifade ederek, kendisinin ve kendisiyle aynı durumda olanların mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu

Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve ... sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve ... sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve ... sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve 79068 sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve 15638 sayılı yazılarında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve 4023487 sayılı yazısında;

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

5.1. Yükseköğretim kurumlarındanilişiği kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişiği kesilenlerin yükseköğretim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

- 5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,
- 5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. *Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve 421 sayılı yazısında;*

- 6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,
- 6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,
- 6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,
- 6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,
- 6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başvurusu nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'i mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu, ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve 2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci

fıkrasında; *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.*

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikayet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. **07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;**

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ıncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. **3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;**

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. **01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;**

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin "Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları" başlıklı 10 uncu maddesinde;

"... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak"

düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

15. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; mağduriyetlerin giderilmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması yönünde hazırlanan "Tavsiye Karar Önerisi" Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran, özetle, 28 Şubat sürecinde başörtülü olarak kamuda çalışma imkanının bulunmaması nedeniyle kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.
17. Türkiye Cumhuriyeti Devletin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin**

devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**
19. **Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)
20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.
21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.
22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır.** Kamuda istihdam edilen **vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü**

olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamasını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.
24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlandırılmasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.
25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenimini tamamlayarak öğretmenlik bölümünden mezun olabilmesine rağmen, kamu sektöründe başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmaması nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda iş bulmak amacıyla başvuruda dahi bulunamadığı, bu sebeple öğretmenlik mesleğini fiilen icra edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.
26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında**

iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir. “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuruların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başvurtuluların kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**
28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve

ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.
30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.
31. Somut olayda, başvuranın, 1999 yılında mezun olanların KPSS şartı olmadan öğretmen olarak atandıkları ancak kendisinin 28 Şubat sürecinin etkisiyle üniversite eğitimini daha sonra bitirebildiği ve başörtülü olduğu için kamu hizmetine dahil olamadığı görülmektedir. Başvuranın kamu hizmetine dahil olabileceği bu dönemde kamu hizmetine giriş için sınav şartının bulunmadığı, emsallerinin sadece müracaatları ile hemen çalışmaya başladıkları göz önüne alındığında başvuranın Anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır.
32. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak öğrenimini 1998 yılında bitirip akabinde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda*

tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine "1000 yıl sürecek" olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu

hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir. Nitekim somut olayda aradan geçen zaman içinde başvuranın yaşadığı mağduriyet halen katlanarak devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.

33. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de *sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince*, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS'den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.
34. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/04/2018 tarihli E:2014/144,K:2018/248 sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.
35. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında

da fayda mülâhaza edilmektedir.

36. **Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde,** sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun unvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için mevzuat çalışması yapılması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.
37. 28 Şubat dosyalarına ilişkin Kurumumuzun son dönemdeki yaklaşımı daha fazla kişinin mağduriyetini giderici şekilde kapsamlı önerilerde bulunma yönünde değiştiğinden, bu kapsamda yapılan inceleme neticesinde, başvuranın 28 Şubat sürecinde mağduriyet yaşadığı göz önüne alınarak Kurumumuzca tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

38. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre,

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına ve mezun olmasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkanı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA**, gereği için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA** tebliğine, bilgi için ise **AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA** ve **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** gönderilmesine, bir örneğinin ise **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA** sunulmasına, **Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.**

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.14792

BAŞVURU NO : 2018/2684

KARAR TARİHİ : 31/08/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

: [REDACTED], TCKN : [REDACTED]

Adres : [REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: 28 Şubat Mağduriyeti hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 4.3.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran 1998 yılında Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kayıt yaptırdığını, ancak başörtüsü yasağı nedeniyle derslere alınmadığını, 2011 yılında başörtüsü yasağının kalkması ile birlikte aftan yararlanıp öğrenimini 2015 yılında İnönü Üniversitesinde tamamladığını ifade etmekte olup, öğretmen olarak atanmayı talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve

belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1.Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2.657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

4.1.Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğretim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2.YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülmesi,

4.3.Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve E.421 sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim

için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'i mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; *“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”*, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** *“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”*, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”*, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** *“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”*, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”*, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** *“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”*, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** *“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”*, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”*, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”*. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** *“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu*

Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; *“Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”*,

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; *“Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”*,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; *“29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”*, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** *“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”*, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** *“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü*

maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”,

13. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkanियete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran 1998 yılında Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kayıt yaptırdığını, ancak başörtüsü yasağı nedeniyle derslere alınmadığını, 2011 yılında başörtüsü yasağının kalkması ile birlikte aftan yararlanıp öğrenimini 2015 yılında İnönü Üniversitesinde tamamladığını ifade etmekte olup, öğretmen olarak atanmayı talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997**

tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD'nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen'in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Komisyonu Raporu, Kasım 2012)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkaramamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve**

hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandırıldığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde “irticaya karşı” başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü’nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Daha önce Kurumumuza yapılan başvuruyla aynı konu olayda, başvuranın eğitimine kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeple devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmiştir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.**

Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuruların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başvuranın, kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, Başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumlarına özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

29. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” **ilkesine uymadığı** tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

30. İlgili idarelerin başvuranların mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın

önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

V. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

31. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VI. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden ve İlahiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın BAŞVURANA, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA ve bilgi edinilmesi için AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA, DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA tebliği ile birlikte bir örneğinin TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA sunulmasına,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.9156

BAŞVURU NO : 2018/3507

KARAR TARİHİ : 29/05/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat nedeniyle yaşadığı mağduriyetlerinin giderilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 20.3.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Edebiyat Öğretmenliği Bölümüne kayıt yaptırdıktan sonra 28 Şubat sürecinde başörtüsü yasağından dolayı okuldan uzaklaştırıldığını ve eğitiminin sekteye uğradığını, 2005 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibariyle ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve

belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülmesi,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı, Açıklamalarına yer verilmiştir.

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve E.421 sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitime geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim

için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimi tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitin yapılabilmesi, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve E.360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme

Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; *“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”*, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** *“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”*, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”*, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** *“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”*, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”*, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** *“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”*, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** *“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”*, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”*, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”*. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** *“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”*,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”,

13. 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun'un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında; “4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişiği kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”,

14. 16/6/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun “Sigortalı sayılanlar” başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; “Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından; a) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar,... hakkında uygulanır.”, “İsteğe bağlı sigorta ve şartları” başlıklı 50 inci maddesinin birinci fıkrasında; “İsteğe bağlı sigorta; kişilerin isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tabi olmalarını sağlayan sigortadır.”

15. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

16. 12/05/2010 tarihli Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nin “İsteğe bağlı sigorta şartları” başlıklı 91 inci maddesinin birinci fıkrasında; “İsteğe bağlı sigortalı olabilmek için uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinden doğan haklar saklı kalmak kaydıyla, Türkiye’de yasal olarak ikamet edenler ile Türkiye’de ikamet etmekte iken sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde bulunan Türk vatandaşlarından; a) 18 yaşını doldurmuş olmak, b) Kanuna tabi zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmamak veya Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olarak çalışmakla birlikte, ay içinde 30 günden az çalışmak ya da tam gün çalışmamak, c) Kendi sigortalılığı nedeniyle aylık bağlanmamış olmak, ç) İsteğe bağlı sigorta giriş bildirgesiyle Kuruma başvuruda bulunmak, şartları aranır.”,

17. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n)

bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

18. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

19. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Edebiyat Öğretmenliği Bölümüne kayıt yaptırdıktan sonra 28 Şubat sürecinde başörtüsü yasağından dolayı okuldan uzaklaştırıldığını ve eğitiminin sekteye uğradığını, 2005 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibariyle ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

20. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şerefe sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

21. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet

hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

22. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

23. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür. Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

24. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

25. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır.** Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya **çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.**

26. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin

Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

27. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

28. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimini kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

29. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

30. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere

yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women's role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

31. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

32. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

33. İlgili idarelerin başvuranlar ile mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

34. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından

Çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında ngrlen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaşı veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Tavsiye Kararının BAŞVURANA ve MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA, bilgi edinilmesi için DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA, BAŞBAKANLIĞA, ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA, MALİYE BAKANLIĞINA ve ADALET BAKANLIĞINA tebliğine,

6328 sayılı Kamu Denetliğı Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetsince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.14838

BAŞVURU NO : 2018/3508

KARAR TARİHİ : 03/09/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

[REDACTED]

[REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

:

Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

:

28 şubat döneminde uğranılan mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

:

20.3.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, 1998-99 Öğretim yılında okumakta olduğu Dicle Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Bölümünden başörtüsü yasağı nedeniyle ayrılmak zorunda kaldığını, 2011 yılında öğrenci affından faydalanarak okula geri döndüğünü, eşinin bu süreçte kendisine hiç destek olmamasına rağmen üç çocuk annesi olarak 2014 yılında okulunu bitirdiğini, zamanında mezun olsaydı KPSS sınavından da başarılı olabileceğini ancak şu anda bu sınavda da başarılı olamadığını, eşinden ayrı olarak üç çocuğuna çok zor şartlarda baktığını belirterek bu mağduriyetin giderilmesi için bir düzenleme yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam

ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve E.421 sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başvurusu nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine

girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimi tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştiremeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'i mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla sunulmuştur.

Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [] sayılı yazısında;

6.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

7. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

7.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

7.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına

sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,

10. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

11. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim

kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”

12. 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında; “4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişiği kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

13. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında; “0/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

14. 01/09/2016 tarihli ve (mükerrer) 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede; “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

15. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik,

haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

16. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

17. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; ilgililerin taleplerinin yerine getirilmesi için gerekli mevzuat değişikliği çalışmalarının yürütülmesi için ilgili idarelere tavsiyede bulunulması yönünde hazırlanan öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

18. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran 1998-99 yılları arasında başörtüsü nedeniyle okulunu bitiremediğini, 2011 yılında çıkarılan af yasası kapsamında üniversitelerine yeniden dönerek mezun oldukları, ancak yaşlarının ilerlediği, ailevi sorumluluklarının arttığı, okula kayıt yaptırdıkları dönemlerdeki KPSS’lerde alınacak düşük puanlarla kamu görevlisi olarak atanmanın mümkün olduğu fakat mezun oldukları tarihte yeterli puanları alabilmenin zorlaştığı belirtilmektedirler.

19. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş,**

tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

20. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

21. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Komisyonu Raporu, Kasım 2012) **24.** 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

22. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubat'ta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

23. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

24. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamasını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

25.2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

26. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimlerine kendi ihmal, kusur veya hatalarından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemedikleri, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimlerini tamamlamalarına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştıkları değerlendirilmektedir.

27. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

28. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu ve bakmakla yükümlü olduğu üç çocuğunun bulunduğu göz önünde bulundurulmalıdır. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

29. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, Başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumlarına özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

30. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” **ilkesine uymadığı** tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

31. İlgili idarelerin başvuran Dernek üyelerinin mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

32. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden ve İlahiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA** ve bilgi edinilmesi için **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA, DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** tebliği ile birlikte bir örneğinin **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA** sunulmasına,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.10987

BAŞVURU NO : 2018/3548

KARAR TARİHİ : 22/06/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

[REDACTED]

[REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat sürecine ilişkin mağduriyetinin giderilmesi talebi hakkında

BAŞVURU TARİHİ

: 21.3.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; Ondokuz Mayıs Üniversitesi [REDACTED] Fakültesi [REDACTED] Bölümüne 1998 yılında kayıt yaptırdıktan sonra 28 Şubat sürecinde başvurusu yasağından dolayı okuldan atıldığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkânlarla bugün itibariyle ulaşma imkânının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

[REDACTED]

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığına düşünüldüğü,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma

olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük,

yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”,

13. 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında; “4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”,

14. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında; “0/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel

kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”,

15. 01/09/2016 tarihli ve (mükerrer) 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede; “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”,

16. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

17. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek. ...n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

18. Başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

19. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran Ondokuz Mayıs Üniversitesi [REDACTED] Fakültesi [REDACTED] Bölümüne 1998 yılında kayıt yaptırdıktan sonra 28 Şubat sürecinde başörtüsü yasağından dolayı okuldan atıldığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkânlarla bugün itibarıyla ulaşma imkânının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

20. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şerefe sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

21. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

22. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Komisyonu Raporu, Kasım 2012)

23. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

24. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan’da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, “irtica” gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu’nun “uygulanması beklenen” 18 maddelik

kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

25. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde “irticaya karşı” başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslektan çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

26. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü’nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanı’nın ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanı’nın Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

27. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

28. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimine kendi ihmal, kusur veya hatalarından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

29. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

30. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu ve öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültesinden mezun olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

31. Kurumumuzca yapılan **değerlendirme neticesinde;** 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

32. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi yönetim ilkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” **ilkesine uymadığı** tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

33. İlgili idarelerin başvuran Dernek üyelerinin mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli

düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

34. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Tavsiye Kararının **BAŞVURAN ile MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA ve bilgi edinilmesi için BAŞBAKANLIĞA, ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA, MALİYE BAKANLIĞINA, ADALET BAKANLIĞINA ve DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA tebliğine,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.9158

BAŞVURU NO : 2018/3552

KARAR TARİHİ : 29/05/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

:

BAŞVURUNUN KONUSU

:

BAŞVURU TARİHİ

:

I.BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; 1996 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Bölümünde başladığı lisans eğitimini, 28 şubat sürecinde başörtüsünden dolayı tamamlayamadığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu ancak gelinen noktada KPSS koşullarında atamasının da mümkün olmadığını, hali hazırda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında ek ders karşılığı asgari ücretle psikolog olarak çalıştığını, şartları sekteye uğramadan devam etseydi bu gün itibariyle 16 yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olacakken hem maddi hem de manevi anlamda ciddi kayıplarla mücadele etmek durumunda kaldığını belirterek Kurumumuza başvuruda bulunmuştur.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve

belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülmesi,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile

okulları ile ilişiği kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişiği kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5 Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'i mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda

müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelerine dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir. ”, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. ”, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. ”, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. ”, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar. ”, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü

eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır. ”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.. ”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”

13. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan

haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”,

düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden

16. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, 1996 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi [REDACTED] Bölümünde başladığı lisans eğitimini, 28 şubat sürecinde başörtüsünden dolayı tamamlayamadığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu ancak gelinen noktada KPSS koşullarında atamasının da mümkün olmadığını, hali hazırda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında ek ders karşılığı asgari ücretle psikolog olarak çalıştığını, şartları sekteye uğramadan devam etseydi bu gün itibariyle 16 yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olacakken hem maddi hem de manevi anlamda ciddi kayıplarla mücadele etmek durumunda kaldığını belirterek Kurumumuza başvuruda bulunmuştur.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır. Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce

vatandaşımız mağdur edilmiştir. 27 Nisan 2007 tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD'nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen'in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır. (Meclis Araştırma komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür. Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim

kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanun'a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun'la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun'la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun'la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimini kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Başvuranların da belirttiği şekilde, Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.

“Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,

İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış

olacaktır.

27. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemler alınmaktadır. Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.

28. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

29. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

30. İlgili idarelerin başvuran ile mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

31. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Tavsiye Kararının **BAŞVURAN ile MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ve bilgi edinilmesi için BAŞBAKANLIĞA, ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA, MALİYE BAKANLIĞINA, ADALET BAKANLIĞINA ve DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** tebliğine,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.9160

BAŞVURU NO : 2018/3578

KARAR TARİHİ : 29/05/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

[REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Mağduriyetinin giderilmesi talebi hk.

BAŞVURU TARİHİ

: 21.3.2018

I.BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; 1996 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi [REDACTED] Bölümüne kayıt yaptırdıktan sonra 28 şubat sürecinde başörtüsünden dolayı okuldan uzaklaştırıldığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibariyle ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığına düşünüldüğü,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda

istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5 Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir. ”, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. ”, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;** “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. ”, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. ”, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar. ”, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla

görevlidir...”,

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır. ”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.. ”, **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”,

13. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik,

haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar. ”,

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”,

düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden

16. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, 1996 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi [REDACTED] Bölümüne kayıt yaptırdıktan sonra 28 şubat sürecinde başörtüsünden dolayı okuldan uzaklaştırıldığını, 2011 yılında af kanunundan faydalanarak mezun olduğunu, okula kayıt yaptırdığı dönemde kolayca ulaşabileceği imkanlara bugün itibarıyla ulaşma imkanının kalmadığını belirterek Kurumumuzdan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır. Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şهادeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. 27 Nisan 2007 tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük

Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır. (Meclis Araştırma komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür. Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubat'ta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik

Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimini kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Başvuranların da belirttiği şekilde, Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.

“Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,

İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun

13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemler alınmaktadır. Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.

28. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

29. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

30. İlgili idarelerin başvuran ile mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

31. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının

Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Tavsiye Kararının **BAŞVURAN ile MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ve bilgi edinilmesi için BAŞBAKANLIĞA, ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA, MALİYE BAKANLIĞINA, ADALET BAKANLIĞINA ve DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** tebliğine,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.14839

BAŞVURU NO : 2018/3583

KARAR TARİHİ : 03/09/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

:

Milli Eğitim Bakanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

:

28 şubat döneminde yaşanan mağduriyetin giderilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

:

21.3.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, 1998 yılında Malatya İnönü Üniversitesi Sosyoloji bölümünü kazandığını, başörtüsü nedeniyle okuldan uzaklaştırıldığını, 2011 yılında öğrenci affından yararlandığını ve 2014 yılında ise okuldan mezun olduğunu, bu dönemde üç tane çocuğu olması sebebiyle çok zorluk yaşadığını ve öğretmenlik formasyonu da alamadığını belirterek KPSS puanı esas alınmadan atamasının yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam

ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başvurusu nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitime

geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirelemeyebileceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve E.360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve E.2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

6.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği, Açıklamalarına

[REDACTED]

yer verilmiştir.

7. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında;

7.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

7.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

7.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; *“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”*, **“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;** *“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”*, **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında;** *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”*, **“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 inci maddesinin son fıkrasında;** *“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”*, **“Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”*, **“Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;** *“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”*, **“Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;** *“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”*, **“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”*, **“Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında;** *“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”*.

“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; *“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,*

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; *“Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,*

10. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; *“Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,*

11.2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; *“29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”,* **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** *“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”,* **13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde;** *“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne*

sebeple olursa olsun ilişiği kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişiklerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”

12. 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında; “4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişiği kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

13.3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında; “0/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

14. 01/09/2016 tarihli ve (mükerrer) 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede; “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

15.28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan

haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

16. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

17. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; ilgililerin taleplerinin yerine getirilmesi için gerekli mevzuat değişikliği çalışmalarının yürütülmesi için ilgili idarelere tavsiyede bulunulması yönünde hazırlanan öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

18. Kurumumuza yapılan başvuruda, başvuran 1998-99 yılları arasında başörtüsü nedeniyle okulunu bitiremediğini, 2011 yılında çıkarılan af yasası kapsamında üniversitelerine yeniden dönerek mezun oldukları, ancak yaşlarının ilerlediği, ailevi sorumluluklarının arttığı, okula kayıt yaptırdıkları dönemlerdeki KPSS’lerde alınacak düşük puanlarla kamu görevlisi olarak atanmanın mümkün olduğu fakat mezun oldukları tarihte yeterli puanları alabilmenin zorlaştığı belirtilmektedirler.

19. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)’ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş,**

tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

20. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

21. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Komisyonu Raporu, Kasım 2012) **24.** 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

22. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubat'ta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda briefing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

23. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

24. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

25. 2547 sayılı Kanun’a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun’la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun’la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun’la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

26. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimlerine kendi ihmal, kusur veya hatalarından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemedikleri, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimlerini tamamlamalarına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştıkları değerlendirilmektedir.

27. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

28. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu ve bakmakla yükümlü üç çocuğunun olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

29. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; 28 Şubat post modern darbe süreci, Başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumlarına özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

30. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

31. İlgili idarelerin başvuran Dernek üyelerinin mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

32. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden ve İlahiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA** ve bilgi edinilmesi için **AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA, DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA** tebliği ile birlikte bir örneğinin **TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA** sunulmasına,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.18870

BAŞVURU NO : 2018/6768

KARAR TARİHİ : 13/11/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı
Devlet Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat sürecinde yaşadığı
mağduriyetin giderilmesi talebi
hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 21.5.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran [REDACTED], 1999 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme bölümünde okuduğu sırada yasağa takılarak kampüs içerisine alınmaması sebebiyle devamsızlıktan kaldığını, 6111 sayılı af kanununun tanıdığı haktan yararlanarak Süleyman Demirel Üniversitesinde lisansını tamamladığını, girdiği KPSS'den yeterli puan alamadığından atanamadığını, işletme bölümünden 2016 KPSS puanı bulunduğunu, 2014 yılında tekrar üniversite sınavına girerek Süleyman Demirel Üniversitesinde ilahiyat fakültesini kazandığını ifade ederek ilahiyat bölümünden 2018 KPSS puanının veya işletme bölümünden 2016 yılındaki KPSS puanının geçerli sayılarak mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuru konusunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin

katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile ilgili af yasalarından kaç öğrencinin yararlanarak öğrenimine devam ettiği ile bu öğrencilerinin kaçının okuldan mezun olduğu hususunda bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan İdarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve E.79068 sayılı yazısında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

4. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

4.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğrenim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

4.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806 ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

4.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

5. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve E.421 sayılı yazısında;

5.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı

tanındığı,

5.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitime geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

5.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

5.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

5.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştiremeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

5.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

5.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitin yapılabilmesi, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

6. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve [] sayılı yazımızla sunulmuştur.

7. Başbakanlığın 05/03/2018 tarihli ve E.15638 sayılı yazısında;

7.1. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği, Açıklamalarına yer verilmiştir.

8. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve E.4023487 sayılı yazısında;

8.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS’den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

8.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

8.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”, “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde; “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”, “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında; “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”, “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında; “Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”, “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...”, “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında; “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”, “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında; “Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak

korunurlar.”, “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”, “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

10. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir...”,

11. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

12. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanun’la değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; “29.6.2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”, **22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanun’la değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında;** “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 7/6/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdukları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği

tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar....”, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun’la değişik Geçici 58 inci maddesinde; “Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler...”,

13. 5525 sayılı Memurlar ile Diğer kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci Maddesinin üçüncü fıkrasında; “4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”,

14. 01/09/2016 tarihli ve (mükerrer) 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamanda Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede; “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında

15. 28/03/2013 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde; “Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi

edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.”,

16. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (n) bentlerinde; “b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak. ”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

17. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

18. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran, 1999 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme bölümünde okuduğu sırada yasağa takılarak kampüs içerisine alınmaması sebebiyle devamsızlıktan kaldığını, 6111 sayılı af kanununun tanıdığı haktan yararlanarak Süleyman Demirel Üniversitesinde lisansını tamamladığını, girdiği KPSS’den yeterli puan alamadığından atanamadığını, işletme bölümünden 2016 KPSS puanı bulunduğunu, 2014 yılında tekrar üniversite sınavına girerek Süleyman Demirel Üniversitesinde ilahiyat fakültesini kazandığını ifade ederek ilahiyat bölümünden 2018 KPSS puanının veya işletme bölümünden 2016 yılındaki KPSS puanının geçerli sayılarak mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

19. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah**

Gülen'in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)'ye bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

20. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

21. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647) 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkarılamamıştır.

22. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan'da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, "irtica" gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun "uygulanması beklenen" 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

23. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandırıldığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde "irticaya karşı" başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.

24. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanının ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler,2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanının Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

25. 2547 sayılı Kanun'a 2005 yılında 5316 sayılı Kanun'la, 2008 yılında 5806 sayılı Kanun'la ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanun'la eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında 5525 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

26. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenci olduğu dönemde eğitimini kendi ihmal, kusur veya hatasından kaynaklanmayan sebeplerle devam edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle eğitimini tamamlamasına karşın kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

27. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranların da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, sf 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülü öğrencilerin siyasi haklarından olan kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

28. Ayrıca, başvuranın kadın olduğu görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Başörtülü öğrencilerin üniversitelerde eğitim görmeleri önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

29. Kurumumuzca yapılan **değerlendirme neticesinde;** 28 Şubat post modern darbe süreci, başvuranın yaşadığı mağduriyetin özellikleri ve mevcut hukuki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın mağduriyetinin giderilmesine yönelik, durumuna özgü bazı düzenlemeler yapılması gereğinin ortaya çıktığı, bu nedenle, başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili İdarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

30. İlgili idarelerin başvuranlar ile mağduriyetin niteliklerini göz önünde bulundurarak ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerinin gereği olarak gerekli düzenlemeleri yapmalarının insan haklarına dayalı adalet anlayışının ve hakkaniyetin bir gereğidir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

31. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Kılık ve kıyafetleri sebebiyle disiplin cezası almaları neticesinde yükseköğretim kurumlarından çıkarılan ve 5316 sayılı, 5806 sayılı ve 6111 sayılı af kanunlarıyla yükseköğretim kurumlarının

Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olarak öğretmenlik mesleğini icra etmek isteyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında ngrlen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığının ilan edeceği sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLİ EĞTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri dışındaki fakültelerinden mezun olanların ise, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAşKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA;**

Tavsiye Kararının BAşVURANA, MİLLİ EĞTİM BAKANLIĞI ile DEVLET PERSONEL BAşKANLIĞINA tebliğine,

Kararın bir örneğinin bilgi edinilmesini teminen TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIĞINA sunulmasına,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Devlet Personel Başkanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.19984

BAŞVURU NO : 2018/8072

KARAR TARİHİ : 30/11/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

[REDACTED]

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat sürecinde başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine dahil olamamasından kaynaklanan mağduriyeti.

BAŞVURU TARİHİ

: 14.6.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda, özetle; 1998 yılında Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümüne kayıt yaptırdığını, 28 Şubat darbesi nedeniyle uygulanan kılık kıyafet yasağı nedeniyle okulunu çok sonra bitirebildiğini, bu gecikme sürecinde atama usullerinde yapılan değişiklik nedeniyle görevine başlayamadığını, daha önce Kurumumuz tarafından verilen Tavsiye Kararının kendisi gibi mağdurları kapsamadığını, belirterek memuriyete giriş imkanı verilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan

[REDACTED]

Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve 79068 sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve 15638 sayılı yazılarında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve 4023487 sayılı yazısında;

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

5.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğretim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806

ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve 421 sayılı yazısında;

6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılabilir, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun

oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve 2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez

hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci

fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdıkları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ıncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla

değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. 01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteiki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili idarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran, özetle, 28 Şubat sürecinde başörtülü olarak kamuda çalışma imkanının bulunmaması nedeniyle kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan’da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, “irtica” gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu’nun “uygulanması beklenen” 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde “irticaya karşı” başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış; çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.**

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü’nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanı’nın ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanı’nın Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında

5525 sayılı Kanunda yapılan değişikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenimini tamamlayarak öğretmenlik bölümünden mezun olabilmesine rağmen, kamu sektöründe başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmaması nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda iş bulmak amacıyla başvuruda dahi bulunamadığı, bu sebeple öğretmenlik mesleğini fiilen icra edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülülerin kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı

hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Somut olayda başvuranın, 1998 yılında girdiği yükseköğreniminden başörtüsü ile ilgili başlayan yasaklar nedeniyle aldığı cezalardan dolayı çok ileri bir tarihte mezun olduğu ancak 28 Şubat sürecinin etkisiyle başörtülü olduğu için kamu hizmetine dahil olamadığı görülmektedir. Başvuranın Anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik

düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak öğrenimini 1998 yılında bitirip akabinde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine “1000 yıl sürecek” olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir. Nitekim somut olayda aradan geçen zaman içinde başvuranın yaşadığı mağduriyet halen katlanarak devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme ve ailesine bakabilme ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.*

32. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

33. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 13/04/2018 tarihli E:2014/144,K:2018/248 sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

34. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda

bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

35. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun ünvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için bir kanun tasarısı hazırlaması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

36. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre,

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkanı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASI,**

Yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri dışındaki fakültelerinden mezun olanlar için ise, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASI;**

Tavsiye Kararının **BAŞVURANA, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ile DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA ve bilgi edinilmesi için AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA ve ADALET BAKANLIĞINA** tebliği ile birlikte bir örneğinin **TÜRKİYE ÜYÜK MİLLET ECLİSİ BAŞKANLIĞINA**

sunulmasına,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20. inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Devlet Personel Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içerisinde kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

SAYI : 18745356-101.07.04-E.19988

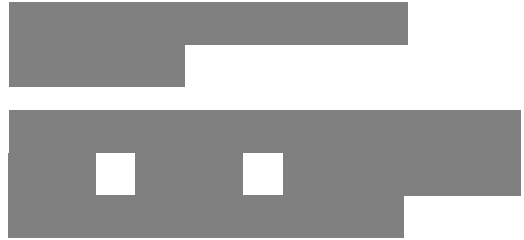
BAŞVURU NO : 2018/9649

KARAR TARİHİ : 30/11/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

:

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet
Personel Başkanlığı

BAŞVURUNUN KONUSU

: Başvuranın 28 Şubat sürecinde
başörtüsü yasağı nedeniyle kamu
hizmetine dahil olamamasından
kaynaklanan mağduriyeti.

BAŞVURU TARİHİ

: 27.7.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Kurumumuza yaptığı başvurusunda, özetle; 2000 yılında Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden birincilikle mezun olduğunu, akabinde başlayan 28 Şubat süreci ve başörtüsü yasağı nedeniyle derslerden atılarak sözlü olarak uyarılarak mezun olduğunu, mesleğine atanamadığını, Yüksek Lisans yapamadığını, okulunda görev alamadığını, DMS ve ALES gibi sınavlara giremediğini, daha önce Kurumumuz tarafından verilen Tavsiye Kararının kendisi gibi mağdurları kapsamadığını, belirterek memuriyete giriş imkanı verilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 28 Şubat süreci nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlar olan

Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla 26/04/2017 tarihinde Kurumumuzda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Anılan toplantıda yapılan değerlendirmeler sonucu Yükseköğretim Kurumu Başkanlığından (YÖK) 02/05/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiştir. Kurumumuzca yapılan incelemede tablodaki verilerde tutarsızlık bulunduğu tespit edilmiş, YÖK Başkanlığından 03/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazımızla tekrar bilgi ve belge talep edilmiştir. YÖK Başkanlığının 05/10/2017 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısıyla Kurumumuza ilettiği bilgi ve belgeler anılan toplantıya katılan idarelerin görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3. Başbakanlığın 25/11/2017 tarihli ve 79068 sayılı yazısı ile 05/03/2018 tarihli ve 15638 sayılı yazılarında;

3.1. Yapılan başvurulardan etkilenenlerin kapsamının belirlenmesinin çalışma bakımından önem arz ettiği,

3.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci ve devamı maddeleri ile 18/03/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik'te ilk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklara ilişkin usul ve esasların belirlendiği,

3.3. Mağduriyet iddialarının giderilmesinin ilgili mevzuatta değişiklik gerektirdiği,

4. Milli Eğitim Bakanlığının 26/02/2018 tarihli ve 4023487 sayılı yazısında;

4.1. Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarına, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kararı uyarınca yapılan duyurular doğrultusunda müracaatları kabul edilenler KPSS'den aldıkları puan esas alınarak atama yapıldığı,

4.2. Bakanlığa bağlı bir eğitim kurumunda görev yapmakta iken, 28 Şubat sürecinde görevden ayrılmak zorunda kalan veya ataması yapıp göreve başlayamayan öğretmenlerin atamalarının talep ettikleri illere yapılmasının sağlanması suretiyle mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı,

4.3. 28 Şubat döneminde öğrenimlerini sonlandırmak zorunda kalan ve af yasası kapsamında üniversitelere dönerek öğrenimlerini tamamlayanlar hakkında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde mevzuat değişikliği yapılması gerektiği,

5. Maliye Bakanlığının 07/12/2017 tarihli ve 9559 sayılı yazısında;

5.1. Yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini yarıda bırakanların yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptırabilmelerine ilişkin 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı, 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunlarla kendi isteğiyle öğrenciliği son bulanlar dahil olmak üzere her ne sebeple olursa olsun öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin yükseköğretim kurumlarına yeniden öğrenci olarak dönebilmelerine imkan sağlandığı,

5.2. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan bilgi ve belgelerde kılık ve kıyafetleri nedeniyle öğrencilikle ilişkisi kesilenler ile kendi istekleriyle öğrenimlerini bırakanların sayısının ve 5316, 5806

ve 6111 sayılı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sonucunda yükseköğretim kurumlarına yeniden kayıt yapma hakkı verilenlere ilişkin sayıların sağlıklı olmadığı düşünülüyor,

5.3. Kurumumuzdan talep edilen hususunun kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle kendi istekleri ile yükseköğrenimlerini yarıda kesenleri de kapsadığı, ancak 28 Şubat döneminde kılık ve kıyafet uygulamaları dışında farklı bir nedenle yükseköğrenimlerini kendi istekleri ile yarıda bırakanların olabileceği, bu nedenle kimlerin kılık ve kıyafet uygulamaları nedeniyle, kimlerin farklı nedenlerle yükseköğrenimlerini yarıda bıraktıklarının öncelikle tespit edilmesi gerektiği, bu itibarla mevcut bilgi ve verilerin sağlıklı bir görüş ve kanaat oluşturmak için yeterli olmadığı,

6. Devlet Personel Başkanlığının 17/01/2018 tarihli ve 421 sayılı yazısında;

6.1. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle disiplin yönünden veya kendi istekleri ile ilişkisi kesilenlere 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eğitimlerini tamamlama hakkı verildiği, 2013 yılında ise 6495 sayılı Kanunla eğitimlerini bu kanunun yürürlüğe girdiği 25/02/2011 tarihinden önce tamamlamış kişilere Kanun'un yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren iki yıl süreyle; eğitimlerini 31/12/2015 tarihinden sonra tamamlayacaklara ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle ilgili mevzuatlarındaki yaş sınırlamalarına bağlı olmaksızın kamu görevlerine atanma hakkı tanındığı,

6.2. Böylece, üniversiteden ilişkisi kesildiğinde en az birinci sınıfta olan ve disiplin affı ile eğitimine geri dönen bir kişiye dahi eğitimini normal öğrenim süresinde tamamlaması halinde kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmadan yerleştirilebilme imkânı verildiği,

6.3. Bu düzenlemelerle, başörtüsü nedeniyle eğitimlerini tamamlayamayanlar dâhil geniş bir kesim için, hem terör suçu hariç disiplinsizlik cezası nedeniyle hem de devamsızlık gibi kendi isteği ile okulları ile ilişkisi kesilenlere eğitimlerini tamamlama hakkı ve yaş şartına bağlı olmaksızın kamuda istihdam hakkı tanındığı, devamsızlık nedeniyle okulları ile ilişkisi kesilen ve sonrasında eğitimini tamamlama hakkı verilenler arasında, hukuken başörtüsü nedeniyle mağdur olanları ayırma olanağının bulunmadığı,

6.4. Başvuranların memuriyete atanma hususunda kazanılmış olarak nitelendirilebilecek bir hak kaybına uğramadıkları,

6.5. Başvuranların zamanında mezun olarak KPSS'den yüksek puan almış oldukları varsayılsa bile, tercihleri veya o tarihte ihdas edilen kadro/pozisyon sayıları doğrultusunda herhangi bir kamu görevine yerleştirilemeyeceklerinin ve bu durumda hak iddia edemeyeceklerinin açık olduğu,

6.6. Merkezi yerleştirme sınavlarının kurumsal sınavlara göre toplumda adalet olgusunu güçlendirdiği, kamu hizmetlerine girişte özellikle B grubu kadrolarda genel kültür ve genel yeteneğe göre ölçme yapılmasının fırsat eşitliğini arttırdığı; merkezi yerleştirme ile kamu görevlisi alımı yapan kurumların kişilere yönelik kurumsal sınav veya yerleştirmeler yapmasına dair herhangi bir düzenleme yapılması halinde kamuoyunda kamu personel sistemine girişte kayırmacılığın arttığına dair bir algı oluşmasını muhtemel olduğu,

6.7. 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle öğrenimlerini zamanında tamamlayamayan ve mezun

oldukları tarihte merkezi sınava tabi olmayacak iken, şu an merkezi sınava tabi olmak zorunda kalan başvuranların, merkezi sınav sisteminin dışında tutularak kurumsal sınavlar ile istihdam edilmelerine ya da kamuda durumlarına uygun memur unvanlı atanmalarına dair taleplerinin; i) anılan sebeplerle öğrenimlerini tamamlayamayan öğrencilerin mevcut istatistiki verilere göre hukuken tespitinin yapılamaması, ii) merkezi sınav sistemi uygulamasının 1999 yılında başlamış olması, yani başvuranların 28 Şubat 1997 sürecinde 2 nci, 3 üncü veya 4 üncü sınıfta olup öğrenimlerini bitirmesine karşın başkaca bir engel bulunmayanların kurumsal sınav sistemine dâhil olduğu, iii) mer'î mevzuat çerçevesinde başvuranların kazanılmış bir hak elde etmemiş oldukları, iv) merkezi sınav ile kamu personeli alım sisteminin kamuoyunda eşitlikçi ve adil olduğunun benimsenmiş olduğu,

ifade edilmiştir.

7. 28 Şubat dönemine özgü sebeplerle kılık ve kıyafet yasağından etkilenenlerin kapsamının belirlenmesi gereğinin ilgili kurumlarca Kurumumuza iletilmesi üzerine, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 09/01/2018 tarihli ve 360 sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş, Kurumumuza gönderilen bilgi ve belgeler ilgili kurumların görüş ve önerilerine 22/02/2018 tarihli ve 2525 sayılı yazımızla sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın

8.1. “Cumhuriyetin temel nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

8.2. “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”

8.3. “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”

8.4. “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin son fıkrasında;

“Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir.”

8.5. “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

8.6. “Çalışma hakkı ve ödevi” başlıklı 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında;

“Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”

8.7. “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.”

8.8. “Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.”

8.9. “Hizmete girme başlıklı” 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir”.

8.10. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında;

“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”

9. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”

10. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun

10.1. 15/03/2005 tarihli ve 5316 sayılı Kanunla değişik Geçici 51 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“29/06/2000 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, lisansüstü öğrenim görürken, her ne sebeple olursa olsun kurumları ile ilişkisi kesilen öğrencilere başarısız oldukları dersler ve yeterlilik için iki sınav hakkı; yüksek lisans öğrencileri için bir yıl, doktora öğrencileri için iki yıl tez

hazırlama süresi verilir. Doktora yeterlik sınavına girebilmek için yabancı dil sınavında başarısız olanlara iki sınav hakkı tanınır.”

10.2. 22/10/2008 tarihli ve 5806 sayılı Kanunla değişik Geçici 56 ncı maddesinin birinci

fıkrasında;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, ön lisans, lisans tamamlama, lisans, pedagojik formasyon, lisansüstü, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik öğrenimi gören öğrencilerden; 07/06/1995 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler dâhil her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki aylık başvuru süresi içerisinde ilişkisi kesilenler ile 1980 sonrasında bu içerikte çıkarılan kanunların kapsamına girmekle birlikte sağlanan haklardan yararlanmak üzere başvurmayan veya başvurdıkları halde yararlanamamış olanlar, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 35 inci maddesi uyarınca bir yükseköğretim kurumu adına yurt içinde başka bir yükseköğretim kurumunda lisansüstü öğrenim yapanlardan başarısız olmaları nedeniyle ilişkisi kesilenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilişkilerinin kesildiği kuruma başvuruda bulunmaları şartıyla bu maddede belirtilen haklardan yararlanırlar.”

10.3. 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla değişik Geçici 58 inci maddesinde;

“Yükseköğretim kurumlarında hazırlık dâhil bütün sınıflarda intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü öğrenimi gören öğrencilerden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kendi isteğiyle ilişkileri kesilenler ile yurt dışındaki üniversitelerden yatay geçiş yaptıktan sonra yatay geçişleri iptal edilenler dâhil, terör suçundan hüküm giyenler hariç her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde ilişkilerinin kesildiği yükseköğretim kurumuna başvuruda bulunmaları şartıyla bu Kanunun 44 üncü maddesinde belirtilen esaslara göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenimlerine başlayabilirler.”

11. 07/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı Kanun ile değişik Ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

“04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa atıf yapan Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümlerine göre aldıkları disiplin cezaları nedeniyle yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilip, anılan Kanunun geçici 40 ıncı, geçici 43 üncü, geçici 45 inci, geçici 46 ncı, geçici 48 inci, geçici 50 nci, geçici 56 ncı ve geçici 58 inci madde hükümlerinden yararlanmak suretiyle önlisans veya lisans öğrenimini söz konusu maddelerde öngörülen şartlar dâhilinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bitirmiş olanlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar bitirecek olanlar için ise öğrenimlerini bitirdikleri tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine giriş için ilgili mevzuatında öngörülen yaş şartı aranmaz.”

12. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 14/04/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla

değişik Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır”

13. 01/09/2016 tarihli ve 29818 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Olağanüstü Hal kapsamında Bazı Düzenlemeler yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 2 nci maddesiyle 652 sayılı KHK’ya eklenen Geçici 11 inci maddede;

“08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/03/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4 üncü madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.”

14. 13/01/1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“... b)Yükseköğretim kurumlarının ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak veya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek.

... n) Derslere veya sınavlara girilmesine, ders veya sınavların yapılmasına herhangi bir şekilde engel olmak, dersteiki öğrencileri dışarıya çıkarmak, çıkmaya kışkırtıcı veya zorlayıcı eylemlerde bulunmak” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

15. Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla ilgili idarelere tavsiyede bulunulmasının uygun olacağı değerlendirildiğinden başvuru talebinin kabulü yönünde hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” kabul öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

16. Başvuran, özetle, 28 Şubat sürecinde başörtülü olarak kamuda çalışma imkanının bulunmaması nedeniyle kamuya atanma konusunda yaşadığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin demokratikleşme ve ilerleme adımlarını sekteye uğratan en büyük engel askeri darbeler olmuştur. **Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen darbeler, milli iradeyi yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmıştır.** Askeri darbeler devletle millet arasına mesafeler koyduğu kadar aynı zamanda Peygamber ocağı olarak milletin gönlünde taht kurmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri ile şehadeti en büyük şeref sayan millet arasına da mesafeler koymuş, böylece Türk Milletinin kadim devlet geleneğinin genleriyle oynamayı amaç edinmiştir. Siyasî hayatımızda **27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997** tarihlerinde demokrasiye hukuk dışı müdahaleler yapılmış; hükümetler cebir ve şiddet ya da baskı kullanılarak görevlerinden uzaklaştırılmış; millî iradenin tecelligâhı olan yüce parlamento lağvedilmiştir. Başbakan ve Bakan konumundaki devlet adamları hukuksuz biçimde idam edilmiş, yüz binlerce vatandaşımız mağdur edilmiştir. **27 Nisan 2007** tarihinde e-muhtıra olarak adlandırılan bir bildiriyle halkın seçimiyle işbaşına gelen hükümete karşı müdahale teşebbüsünde bulunulmuştur. **Nihayet 15 Temmuz 2016 tarihinde ordu içerisinde ABD’nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen’in liderliğini yaptığı Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) bağlı bir grup tarafından, TSK içindeki mensupları öncülüğünde askeri darbe girişiminde bulunulmuş, tarihinde ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış, milletin devletine ve hükümetine sahip çıkmasıyla darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştır.**

18. Darbelerden kurtulmak, insan haklarına dayalı demokratik bir rejim kurmak ve kurumsallaştırmak, her şeyden önce demokrasiye inanan bireylere, sivil toplum örgütlerine ve siyaset kurumuna ve çok boyutlu tutarlı bir mücadeleye bağlıdır. Bugüne kadar yaşanan darbeler, muhtıralar, demokrasi dışı müdahaleler ülkemize ve milletimize büyük acılar yaşatmış, toplumun her kesiminden insanlar bu müdahalelerin mağduru olmuşlardır. Bu süreçlerin toplum ve devlet hayatımız üzerinde meydana getirdiği tahribatın ortaya konulması, maddi ve manevi zararların ve hak ihlallerinin bütüncül bir şekilde giderilmesi büyük önem taşımaktadır. **Ders alınmayan ve oluşturduğu mağduriyetlerin giderilmediği her darbe sonraki darbelere zemin hazırlamaktadır.**

19. Darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir. Darbeci anlayışla mücadelede doğrudan darbenin faili olanlar kadar onlara destek verenlerin de teşhir edilmeleri ve rayiç hukuk esasında değerlendirmeleri önemlidir. Keza **hukuk tanımaz bir şekilde gerçekleştirilen uygulamalardan mağdur olanların da mağduriyetlerini gidermek, insan hak ve hukuk ihlallerinin telafisini sağlamak önem taşımaktadır.** (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Kasım 2012, s.647)

20. 28 Şubat post-modern darbesinde de görüldüğü üzere **her darbe girişimi, yayınlanan her muhtıra, siyaset kurumuna yapılan her müdahale, ülkeyi geriye götürmüştür.** Bunun sonucu olarak ülkemiz demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlükleri ve ekonomik refah seviyesi açısından olması gereken seviyeye bir türlü çıkılamamıştır.

21. 1997 yılının Ocak ayı sonunda Sincan Belediyesinin düzenlediği Kudüs Gecesi sonrasında Sincan’da tankların yürütülmesi ile ordunun darbe yapacağı algısı oluşturulmuş, 28 Şubatta ise, “irtica” gündemiyle toplanan Milli Güvenlik Kurulu’nun “uygulanması beklenen” 18 maddelik kararlar listesi ile Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah-Yol Hükümeti baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Akabinde, Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açılmış, yargı mensupları Genelkurmay Başkanlığı'na çağrılarak kendilerine irtica konusunda brifing verilmiştir. Baskı ve yıldırma amaçlı uygulamalar neticesinde 18 Haziran 1997 tarihinde Necmettin Erbakan istifa etmek durumunda kalmış ve Refah-Yol dönemi sonlanmıştır.

22. Kısaca tarihsel arka plana bakıldığında, **hukuk ihlallerinin yaşandığı, temel hak ve hürriyetlerin hukuki alt yapıdan yoksun, siyasi ve ideolojik nedenlerle sınırlandığı** bu süreç resmi olarak 28 Şubat 1997 tarihinden itibaren etkisini daha açık şekilde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde “irticaya karşı” başlatıldığı iddia edilen ordu ve bürokrasi temelli sistematik uygulamalar ile **kılık kıyafetlerinden veya dini hassasiyetlerinden ötürü birçok vatandaşımız, başta memurlar ve üniversite öğrencileri olmak üzere mağduriyetler yaşamış;** çeşitli haksızlıklara uğramıştır. Kamuda istihdam edilen **vatandaşlarımız dini inançları nedeniyle ya disiplin cezası alarak meslekten çıkarılmış ya da istifaya zorlanmış, ayrıca kamuda başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmadığından çalışma hakkını kullanamamış; üniversite öğrencisi olanlar ise, yine ya çıkarma cezası ile yükseköğretim kurumları ile ilişkileri kesilmiş ya da eğitim hayatına son vermek zorunda kalmışlardır.**

23. Üniversitelerde başörtüsü yasağı, İstanbul Üniversitesi Rektörü’nün başörtülü ve sakallı öğrencilerin sınıflara alınmamalarını, girmişlerse derslerin iptal edilmesini öngören 23/02/1998 tarihli Genelgesi ile başlamıştır. 28 Şubat post modern darbesi sürecinin yaşandığı, Milli Güvenlik Kurulu uzmanlarının YÖK Başkanı ve üniversite rektörlerine brifingler verdiği bu süreçte, Yükseköğretim Kurulunun 07/09/1998 tarihli ve 19922 sayılı Genelgesi ile başörtüsü yasağı tüm üniversitelerde başlamıştır. Başörtülü öğrencilere Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 7 nci maddesinin (a) bendinde öngörülen “öğrencilik sıfatının gerektirdiği itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” veya aynı maddenin (e) bendinde öngörülen “ders, seminer, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” suçlarından kınama cezaları verilmiş, başörtülü öğrencilerin eğitimlerine başörtülü olarak devam etmelerine izin verilmediği için devamsızlık sebebiyle eğitimlerini bırakmaya zorlandıkları veya okullarıyla ilişkilerinin kesildiği görülmüştür (Gözler, K. (2009) İdare Hukuku, Cilt 2. 2. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi, s.338) “Devrin YÖK Başkanı’nın ‘hizmete özel’ bir yazı göndererek üniversiteye türbanlı olarak gelen öğrencilerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 10/b maddesi uyarınca cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır.” (Gözler, 2009:340). 2002 yılından itibaren ise üniversitelerde başörtüsü yasağı ile ilgili uygulamada bazı yumuşamalar meydana gelmiş, 2007 yılında üniversitelere başörtülü öğrencilerin girmesinin önünün açılmış, YÖK Başkanı’nın Rektörlüklere gönderdiği talimatla yasak uygulamadan tamamen kaldırılmıştır.

24. 2547 sayılı Kanuna 2005 yılında 5316 sayılı Kanunla, 2008 yılında 5806 sayılı Kanunla ve 2011 yılında 6111 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle başörtülü öğrenciler dâhil, her ne sebeple olursa olsun yükseköğrenimle ilişki kesilenlere eğitimlerine devam edebilme hakkı tanınmıştır. 2013 yılında

5525 sayılı Kanunda yapılan değişikle de, 2011-2017 yılları arasında mezun olmuş veya olabilecekler için kamu görevine girişte yaş şartı sınırlamasına tabi olmama imkânı verildiği görülmektedir.

25. Başvuru konusu olayda, başvuranın öğrenimini tamamlayarak öğretmenlik bölümünden mezun olabilmesine rağmen, kamu sektöründe başörtülü olarak çalışma imkanı bulunmaması nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda iş bulmak amacıyla başvuruda dahi bulunamadığı, bu sebeple öğretmenlik mesleğini fiilen icra edemediği, sonrasında yapılan düzenlemelerle kamu hizmetine girmede gerek ülke şartlarında gerekse aradan geçen zamanda kendi özel koşullarındaki hayatın olağan akışından kaynaklanan değişimler neticesinde birtakım engellerle karşılaştığı değerlendirilmektedir.

26. Yukarıda yer verildiği üzere **darbecilikle mücadelenin gerçek bir yüzleşme sağlayarak başarılı bir şekilde yapılabilmesi için mağduriyetlerin makul ölçülerde giderilebilmesi gerekir.** Başvuranın da belirttiği şekilde, **Devlet başvuranın mağduriyetlerinin giderilmesi için eğitim ve kamu hizmetine girme haklarında iyileştirmeler yapmıştır. Ancak mağduriyetler devam ediyor ise, bunların giderilmesi yönünde gerekli girişimlerde bulunmak Devletin görevidir.** “Eşitlik prensibinin, insanların özellikle sivil hizmetlere ulaşmalarında ve bunlardan yararlanmalarında, dini inançlarına göre ayrımcılığa maruz bırakılmalarını engellemesi gerekmektedir” (Benli, F. (2010), Leyla Şahin Kararı Işığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İstanbul, Akder Yayınları, 22). Bu nedenle başvuranların mağduriyetinin giderilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, tüm vatandaşlarına din ve vicdan özgürlüğü tanıyan Devlet, başörtülülerin kamu hizmetine girme hakkını da teminat altına almış olacaktır.

27. Ayrıca, başörtüsü mağdurlarının çoğunluğunun kadın oldukları ve çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere Eğitim Fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. “Kadın hakları, kadınların ne giyip giymeyeceklerinin söylenmesi ve kendileriyle ilgili alınan kararlara uymadıklarında eğitim ve çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile korunmaz.” (Benli, 2010:25). Avrupa Parlamentosunun 13/02/2007 tarihli “Türkiye’de Sosyal, Ekonomik ve Politik Hayatta kadınların Rolüne İlişkin Avrupa Parlamentosu Önergesi”nde kılık ve kıyafet ayrımcılığının çalışma hayatında mağduriyetlere yol açtığı tespit edilmiştir. (European Parliament Resolution on women’s role in social, economic and political life in Turkey-2006/2214(INI), Women in Turkey, 13 February 2007-Strasbourg) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (CEDAW), 32 nci oturumunda “okullar ve üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkilerini dikkate almak gerektiği”ni vurgulamıştır. (Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-second session 10-28 January 2005). Ülkemizde kadınların sosyal hayata ve çalışma hayatına katılımları teşvik edilmekte, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere, kadınların insan hakları ile temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemler alınmaktadır. **Kamuda başörtülü olarak çalışılabilmesinin önündeki engellerin zaman içerisinde kaldırılmış olmasına karşın, bu kişilerin çalışma hayatına katılmalarının desteklenmesi, kadın hakları ile hakkaniyetin bir gereğidir.**

28. Türkiye Büyük Millet Meclisi; 1997 yılında başlayan 28 Şubat sürecinin ortaya çıkardığı

hukuka aykırı yaptırım ve uygulamalar nedeniyle öğrencilikten kaydı silinenlerin mağdur olduğu kanaatine vararak, 2011 yılında çıkardığı 6111 sayılı Kanun ile bu kişilere okullarına dönüş ve eğitimlerini tamamlama imkanı tanımıştır. Akabinde; 2013 yılında 6495 sayılı kanunla getirilen düzenlemede, af kanunları kapsamında öğrenimini 02/08/2013 tarihinden önce tamamlayanların bu tarihten itibaren iki yıl süreyle, 31/12/2015 tarihine kadar tamamlayacak olanların ise öğrenimlerini tamamladıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle, kamu görevlerine girişte yaş şartı aranmayacağı belirtilmiştir. Her ne kadar, kanun metninde öğrenimlerinin ilişik kesilmesiyle yarıda kalarak, çıkarılan af düzenlemeleri ile öğrenimlerine devam eden kişiler olarak ifade edilmiş olsa da; kanun koyucunun yasa çalışmasındaki amaçsal hedeflerinden birinin de 28 Şubat post modern darbesinin mağduru olan ve temel hak ve hürriyetlerden olan din ve vicdan özgürlüğünün gereği kullandıkları başörtüsü nedeniyle öğrenimleri kesilen durdurulan geciktirilen ve akabinde yine anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi kullandırılmayan kişilerin yaşadıkları mağduriyetin giderilmesine yönelik olduğu da açıkça ortadadır.

29. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletimizin nitelikleri sayılmış ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri sayılarak; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevlerine yer verilmiştir.

30. Devletimizin nitelikleri arasında sayılan *sosyal hukuk devleti*; "insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişinin onurlu bir yaşam sürdürmesi ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları oluşturan, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adil bir şekilde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi gözetten devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

31. Somut olayda başvuranın, bölümünden 2000 yılında 1. olarak mezun olduğu ancak 28 Şubat sürecinin etkisiyle başörtülü olduğu için kamu hizmetine dahil olamadığı görülmektedir. Başvuranın kamu hizmetine dahil olabileceği bu dönemde yüksek lisans yapıp okulda kalması engellendiği, DMS ve ALES gibi sınavlara başörtüsünden dolayı giremediği göz önüne alındığında başvuranın Anayasal güvence altına alınan çalışma hak ve ödevi, Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelikte bulunan yasak nedeniyle kullanabilmesinin engellendiği açıktır. Temel hak ve hürriyetlerden bir hakkın kullanılmasının, kullanılırken durdurularak engellenmesi ile bu hakkın bir takım yasaklayıcı düzenlemeler yapılarak hiç başlamadan kullanılmasının önüne geçilmesi arasında yaşanan mağduriyet açısından bir fark bulunmamaktadır. Öğrenim hayatları okuldan ilişkileri kesilerek durdurulan, engellenen ve sonrasında çıkarılan öğrenim hakkının devamına yönelik

aflardan faydalananlar için yukarıda belirtilen yaş şartının aranmayacağına yönelik düzenlemede, ortaya çıkan mağduriyetlerin telafisi amaçlanmış, *ancak öğrenimini 1998 yılında bitirip akabinde başlayan 28 Şubat sürecinin yaşananları nedeniyle çalışma hak ve ödevini kullanmak adına kamu hizmetine dahil olmak için müracaat bile edemeyen başvuran gibi diğer mağdurlar ve hatta Kurumumuza yapılan başvurularda tespit edilen, öğrenimlerini okulla ilişik kesilme nedeniyle değil de uyarma, kınama, okuldan süreli uzaklaştırma veya sözlü uyarı ve baskılara maruz kala kala uzun süre içinde bitiren, veya bireysel kararları ile kayıt dondurarak uzun süreçte okullarını bitiren ancak yine “1000 yıl sürecek” olarak nitelendirilen 28 Şubat süreci içerisinde kamu hizmetlerinde kılık kıyafete yönelik engellemelerin kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başlarını açmadıkları için kamu hizmetine girme adına talepte bile bulunamayan birçok mağdur hakkında bir düzenleme ve çalışma olmadığı için bu kişilerin bütün mağduriyetleri devam etmektedir. Nitekim somut olayda başvuranın aradan geçen zaman içinde yaşadığı mağduriyet halen katlanarak devam etmektedir. Başvuran için geçerli olan yaş ve KPSS den iyi bir puan almak şartı, başvuranın çalışabilme ve ailesine bakabilme ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. Bu kapsamda, yasa koyucu tarafından da benzer sürecin mağduru olarak görülen bu kişilerin her birine benzer nitelikte haklar tanınması hakkaniyet gereğidir.*

32. Bu bağlamda, benzer durumda olan 28 Şubat sürecinde ve devamında kamuda başörtüsü yasağının kaldırıldığı 04/10/2013 tarihine kadar başörtüsü yasağı nedeniyle kamu hizmetine giremeyen ve bu sürede yaşlarının ilerlemesi, aile ve sosyal durumlarındaki değişiklik nedeniyle mevcut kamu hizmetine girebilme şartlarını karşılayamayan mağdurlar için de *sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince*, yeni bir yasal düzenlemeyle, kamu hizmetine dahil olabilmeye yönelik olarak (KPSS den taban puan almak suretiyle, yaş ve kontenjan sınırına takılmaksızın bir mülakat hakkı verilmesi, bu hususta yükseköğrenimin bütün bölümleri ve bölümlerine uygun olarak bütün kamu hizmetleri yönünden dikkate alınarak) aynı hakların verilmesinin, dolayısıyla bütün mağdurlara bütün haklarının verilmesi bir kısım mağduriyetler ortadan kaldırılırken diğer kısım arasında uygulama eşitliği sağlanmasını teminen, gerekli kanun tasarısı çalışmalarının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

33. Zira; Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 13/04/2018 tarihli E:2014/144,K:2018/248 sayılı dosyasında verilen kararda; 28 Şubat sürecinin hukuk ihlalleri, yapılan yargılama ile tespit edilmiş ve bütün başvuru sahiplerinin temel hak hürriyetlerinden olan din ve vicdan hürriyetinin özüne dokunularak inançlarının gereği taktıkları başörtüsü nedeniyle kınanamayacakları ve suçlanamayacakları güvencesinin ortadan kaldırıldığı tespit edilmiş iken, yaşanan süreçte mağdurların hukuka aykırı olarak öğrenimleri ilişik kesme haricinde engellenen ve okullarını bitirse bile bütün başörtüsü yasakları nedeniyle çalışma hak ve ödevini hiç kullanamayan mağdurların geçen yıllar içinde katlanarak artan mağduriyetleri karşısında, kanun koyucunun mağduriyetleri ortadan kaldırmak için çıkardığı af kanunlarının bir amacının da başörtüsü yasaklarının telafisi yönünde olduğu değerlendirilerek, başvuran benzeri toplumdaki birçok mağdur açısından yaşanan hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yönelik yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

34. Bütün bunlara ilaveten, ilgili mevzuat hükümleriyle öğrenimlerine geri dönüş için verilen

başvuru süresinde kamuda başörtüsü yasağı devam ediyor olması nedeniyle başvuruda bulunmayanların da bulunması ayrıca öğrenimlerini bu hakkı kullanarak bitirse bile yine başörtüsü engeli nedeniyle kamu hizmetine dahil olamayan KPSS sınavına giremeyen, girip atansa bile yasak nedeniyle başlayamayanların olması gerçeği karşısında, (sürelili veya süresiz) yeni bir başvuru hakkı verilmesi; bunun yanında, ilgililerin bu geçen sürede (yasanın çıktığı tarihe kadar) bitirdikleri mezuniyetlere göre atanabilecekleri unvanlara başvurma hakkının verilmesi hususlarının da kanun tasarısı çalışmaları sırasında göz önünde bulundurulmasında da fayda mülahaza edilmektedir.

35. Bu çerçevede, Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde, sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet ilkeleri gereğince 28 Şubat sürecinin başörtüsü mağdurlarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik, başörtüsü yasağının tamamen kalktığı 04/10/2013 tarihi dikkate alınarak kamu hizmetine girebilme adına KPSS den taban puan almak kaydıyla yaş ve kontenjan sınırı gözetilmeden o anki öğrenim durumlarına uygun ünvanlara yerleştirilmek üzere mülakat hakkı verilmesi için bir kanun tasarısı hazırlaması konusunda ilgili idarelere tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

36. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre,

Kamu sektöründe istihdamı için gerekli eğitim şartlarını taşımasına rağmen kamuda başörtülü olarak çalışabilme imkanı olmaması nedeniyle çalışma hakkını kullanamayan ve bu sebeple zamanında kamu hizmetine giremeyenler için, Kamu Personeli Seçme Sınavında öngörülen taban puanının alınması kaydıyla, bir defaya mahsus olmak üzere, herhangi bir yaş veya kontenjan sınırlaması yapılmaksızın sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılması için **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASI,**

Yükseköğretim kurumlarının Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri dışındaki fakültelerinden mezun olanlar için ise, Kamu Personeli Seçme Sınavına katılmış olmaları kaydıyla, taban puan şartı aranmaksızın Devlet Personel Başkanlığının uygun göreceği kurumlardaki kadrolar için yapılacak sözlü sınavlara katılma hakkının verilmesi yönünde düzenlemeler yapılması için **DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASI;**

Tavsiye Kararının **BAŞVURANA, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ile DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞINA ve bilgi edinilmesi için AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA, HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA ve ADALET BAKANLIĞINA**

tebliği ile birlikte bir örneğinin TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA sunulmasına,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20. inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Devlet Personel Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içerisinde kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi